№ 47 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 1 ՄԱՐՏԻ

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Տարեկան . . . . . 10 ռուբ.
Կէս տարին . . . . . 6 ռուբ.
Ամսական . . . . . 1 ռուբ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Տարեկան . . . . . 12 ռուբ.
Կէս տարին . . . . . 7 ռուբ.

Բաժանորդագրութիւնը ընդունւում է իւրաքանչիւր ամսի սկզբից, և պիտի վերջանայ անպատճառ յետագայ որևէ ամսի վերջին։
Մարտի մէկից մինչեւ տարւայ վերջը արժէ 9 ռուբլի։
ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐ. և ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹ. ՉԷ ԸՆԴՈՒՆԻՈՒՄ
Հասցէ փոխելու համար պէտք է ուղարկել 20 ԿՈՊԵԿ (կարելի է և ժապաւէններով) և նիւթ հասցէն, առանց որի դիմումները կը մնան ԱՆՇՏԻՍԱՆԱԼ։

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ 1916 ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՀՈՐԻԶՈՆ

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 1 ՄԱՐՏԻ № 47

ԱՌԱՆՁԻՆ ՆՈՒՄԵՐԸ ԱՄԵՆ ՏԵՂ 6 ԿՈՊ.
ՅԱՆՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԸՆԴՈՒՆԻՈՒՄ ԵՆ Ա-ՄԵՆ ՀԻՆԳՇԱԲԹ.—1-ին երեսի վրայ առղ. (պոստիա) 10 կոպ., Կովկասից դուրս՝ 20 կոպ., 4 էջ երես 5 կոպ., Կովկասից դուրս՝ 10 կոպ.
ԱՊԱՌԻԿ ՅԱՆՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՉԵՆ ԸՆԴՈՒՆԻՈՒՄ

Խմբագրութիւնը բաց է 9—3 ժամ., գրասենեակը 9—3 ժ. ցերեկ. և 6—8 ժ. երեկ.
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԽՄԲԱԳՐԻ ՄՕՏ՝ ժ. 2-ից մինչ 3-ը։

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, Редакція Газеты „Оризонъ", Сологлавская ул., № 6, кв. 1, Телеф. № 15—57.
կամ Tiflis (Russie, Caucase), Redaction „Horizon".

ՕՐԻԱՅ ԿԱՐԵՒՈՐ ԱՆՑՔԵՐԸ

Ռուսաց արևմտեան ճակատում առանձին փոփոխութիւններ չկան։

Կովկասեան ճակատում ռուսները շարունակում են առաջ անցնել։

Պարսկաստանում ռուսները գրաւել են Բերենդ քաղաքը Բաղդադի ուղղութեամբ։

Սև-ծովում թշնամու սուզանաւերը պայթեցրել են ռուսաց «Լէյտենանտ Պուշչին» ականակիրը Վառնայի մօտ։

Միջագետքում գեն. Էյմերը ջրի պակասութեան պատճառով ստիպւած է եղել նահանջ տալ դէպի գետը։

Վերդենի ճակատամարտը շարունակւում է գերմանացիների համար սարսափելի կորուստներով։

Գերմանիան պատերազմ է յայտարարել Պորտուգալիային։

Էլեֆտեր- „ԼԻՐԱ" Թատրոն
Մարտի 1-ին և 2-ին կը ցուցադրւի 4-րդ սերիան
ՍՈՆԿԱ—ՈՍԿԷ ԹԱԹԻԿ
4 մեծ մասերից
„ԼԻՐԱ"—ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ
Փետրուարի 29 ից ցուցադրւում է ըստ Մակսիմ-Գորկու գրւածքի, որ յարմարեցրած է բեմադրութեան
ՖՈՄԱ ԳՈՐԴԷԵՒ
ՎԼԱԴԻՄԻՐ ՀՈԳԻՆ ԽՈՐՏԱԿԻՒՆԱ, դրամա 4 մասերից
Այսեն սկսանից յետոյ կանանց մենաւարտութիւն
0—139 582

Ռուսաստանի ներքին քաղաքներում և Սև-ծովի ափերում բնակւող հայրենակիցներէն շատեր, Էրզրումի գրաւումէն անմիջապէս յետոյ սկսած են գալ Թիֆլիս՝ անցնելու համար երկիր և մնում են այստեղ անճարացած։ Սրանով յայտնում եմ ի գիտութիւն բոլորին, որ առայժմ երկիր անցնելու թոյլտւութիւն չկայ և ոչ ոք թող չը շարժւի տեղից մինչև «Հորիզոն»-ում յայտարարութիւն տալելը։
Սեպուհ
908 2—1

ԲԺԻՇԿ
Բ. Գ. ՆԱՐԻՄԱՆՈՎ
Վենեռական, կաւի, սիֆիլիս և ճրաց հիւանդութիւններ։ Բուժւում «606» և «914» պրեպարատներով։ Հիւանդների ընդունելութիւնը ամեն օր երեկ. ժ. 5½-ից մինչև 8-ը։ Միքայէլեան փող., № 33, Հեռախօս 16-17. 100—43
38

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼՈՒՄ
ԲԺԻՇԿ
ՎԼԱՄԻՇԱՊՈՒՀ ԱՐԻՍՏԱԿԷՍԵԱՆ
ՏԻՐՈՍԵԱՆ
Ներքին և կանանց հիւանդութիւնների։ Հիւանդներին ընդունում է առաւօտեան ժամը 8-ից մինչև 9-ը, երեկոյեան ժամը 5-ից մինչև 7-ը։ Միխայլովսկայա փող., տուն Իրամբեանի։ 25—6
184

ԲԺԻՇԿ
Շուշանիկ Ղաբաթեան
Ընդունում է հիւանդներ կանանց հիւանդութիւնների և մանկաբարձութեան մասնագէտ։ Ընդունելութիւնը ամեն օր ցերեկւայ 1—2 ժ. երեկոյեան 4—6 ժամը։
Սոլոլակ, Ռաիշչևսկայա փող. № 1.
705 Հեռախօս 10—58. 100—74

ԲԺԻՇԿ
ՅՈՎ. ԼԱԶԱՐԵԱՆՑ
Նախկին օրդինատոր Օդեսայի համալսարանի կանանց հիւանդութիւնների և մանկաբարձութեան կլինիկայի։ Մասնագէտ կանանց հիւանդութիւնների և մանկաբարձութեան։ Ընդունում է հիւանդներին բացի կիրակիից ամեն օր, առ. ժ. 1—3 և երեկ. ժ. 5—7։
Հասցէ՝ Саперная ул., № 35, հեռախօս № 16—83. 1038 50—35

ԲԺԻՇԿ
ՎԱՀԱՆ ԱՐԾՐՈՒՆԻ
Վերսկսել է հիւանդների ընդունելութիւնը, մասնաւորապէս կոկորդի, էրի, պեանցի հիւանդութիւններով։
Առաւօտ. ժամը 10—12-ը։
Երեկոյեան » 5—7-ը
Бебутовская ул., № 26. 3-րդ օրիորդաց գիմնազիայի կողքին։
849 75—60

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ
ԵՒ ԼԱԲՈՐԱՏՈՐԻԱ
ԿԵՈՆՃԵԱՆ ԱՄՈՒՍԻՆՆԵՐԻ
Գլոմբ. ոսկուց, արծաթից, ֆարֆորից։ առանձի հեռ. առանց ցաւի։ Արհեստական ատամներ ոսկուց (առանց քիմքի) և մեքենաւորուկից՝ կատարելագործւած մեթոդով։
Ընդուն. 10—2-ը ցեր., 4—7 երեկ.։ Լերմոնտովսկայա փող., № 1, մուտքը պերեուլկից։ 100—90 727

Թիֆլիսի բուժարանիկնառ ատագ ordինատոր բժշկուհի
ՍՈՓԻԱ ՄԻՐԶՈՅԵԱՆ
Ընդունում է ԱԶՊԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ ունեցողներին ամեն օր 1½—3 ժամը։ Սերգէևսկ. փող. № 1, հեռախօս 16—67
932 50—21

ՊԱՏԱՀԱԲԱՐ և ԷԺԱՆ
գնում վաճառում է
ԿԱՆՖԵՏԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
իր բոլոր սարք ու կարգով. գործիքներ, քուրա և ելէքտրական լուսաւորութիւն։ Ցանկացողներին խնդրւում է դիմել (Цициановская ул., № 26), Սուրբ Մինաս եկեղեցու դիմաց, Աբրահամ Սիմ. Օհաննիսեանցին։
238 3—1

ՈՏԲԼԻՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գ. Գ.
ՄԵՀՐԱԲԵԱՆՑ
ՆՈՐԻՑ հիւանդութիւնների ընդունելութիւնը, առանձնապէս կրծքի, թոքերի, ԹԱՐԱԽՏԻ և սրտի, բժշկութիւն նաև ՏՈՒԲԵՐԿՈՒԼՈՒՆՆԵՐՈՎ, թոքախտ, սրտի և ուրիշ օրգանների քննութիւնը և լուսանկարները լուսաւորւած ՇԱՆԹԱՑԻ ՐՆԿԷՊՆԻ հեռադիտակներով։ Ամեն օր 9—1 և 5—7 ժ., կիրակի օրերը 9—12-ը։ Բեհբութովսկայա № 23, հեռ. 7—94.
123 25—25

ԴԷՊԻ ԷՐԶՐՈՒՄ

II

Էրզրումի առումը ռուս զօրքին առջև կը բանայ ամբողջ Թրքական Հայաստանի ճամբան։ Թիւրքերը, կ'ըսեն հեռագիրները, կը սկսին արդէն հապճեպով ամրացնել Սըւաշն ու Էնկիւրին։ Ռուս բանակը Պարսկաստանի և Թրքահայաստանի մէջ յառաջանալով, անդլիական բանակն ալ Միջագետքի մէջ իր ուժերն սուաբացնելով ու ճիգը շեշտելով, Բաղդադի գրաւումը կը դիւրանայ, և այն ատեն արդէն մահացու հարւածն է Թիւրք պետութեան համար, մանաւանդ որ Գալլիպոլիսուն մէջ Դաշնակից բանակներու հետզհետէ աճող ուժը, որով վաղը պիտի միանայ Ռուսանիան (այժմ ատիկա անխուսափելի կը թւի), պիտի յաղթի, Հայաստանի մէջ ռուսաց յառաջխաղացութենէն մեծապէս զօրացած Յունաստանն ալ եռանէն քաշել, Պուլկարիան մեղայի բերել Թերևս, և սպառնալ Պոլիսին։

Ափսոս որ միևնոյն ատեն Սիբիոյ և Կիլիկիոյ մէջ Ֆրանսիական բանակի մը յառաջացման բարի լուրը չենք առներ դեռ։ Առ ալ գուցէ վաղուան անակնկալն ըլլայ։

Կացութիւնը մինչև երէկ, ոչ յուսահատական բայց անորոշ, յանկարծ կը լուսաւորւի ուժեղ պայծառութեամբ մը, որ արդէն ցոյց կուտայ դեռ հեռաւոր բայց արդէն ապահով վերջնական յաղթանակին ճամբան. Թիւրք բռնութեան ջախջախումն, որ այդ ճամբան պիտի բանար. ասիկա դժբաղդաբար մենք միայն ըմբռնեցինք առաջին օրէն և Դաշնակիցները ուշ հասկցան. այս զարհուրելի պատերազմին գլխաւոր սկզբնապատճառ եղող Թիւրք ոսոխին զգեստնուսումն է որ անոր դաշնակից, և անոր վրայ կրթնելով այս պատերազմը պայթեցնող Գերման հիտլրան պիտի թուլնայ ու պարտելի դառնայ. Թիւրքին անկումի օրը՝ Գերմանը արդէն ինքզինքը կըբճատած կակղած, խեղդւած պիտի զգայ, և մեկուսացեալ ու պաշարեալ գազանի ինքնապաշտպանութեան քանի մը մոլեգին ճիգերէ յետոյ՝ պիտի իյնայ յուսահատ և ուժաբամ։ Այս մեծ վախճանէն վճռական սկզբնաւորութիւնը կը կատարւի Էրզրումի առումով...

Ապրի՜ մեր խորհրդաւոր Հայաստանը, որ անգամ մը ևս այսքան մեծ ու բազմարդիւն դէպքի մը վեհ թատերաբեմը կը հանդիսանայ։

Կայ սակայն սուեր մը՝ այս յանկարծակի հոյակապ լոյսին մէջ, կայ վտանգի մը, կամ գէթ վտանգի մը կարելիութիւնը։ Թիւրքերու մէջ Դաշնակիցներուն հետ առանձին հաշտութիւն մը կնքելու տրամադրութեանց զօրացման մասին զրոյցներ կը պտըտին, տրամադրութիւններ, որ այժմ կրնան անկեղծ ալ ըլլալ։ մանաւանդ Էրզրումի մօտ եղող ռուս շտապին ազդած սարսափին տակ. Թիւրքերը կը սկսին տեսնել որ ոչ միայն Եգիպտոսին ու Կովկասին նորէն տիրանալու իրենց երազները օդը ելան, այլ և ապագան շատ մութ կրնայ ըլլալ։ Գերմանիոյ վճռական յաղթութիւնը բնաւ ապահով չերևար՝ նոյն իսկ իրենց. Դաշնակիցները Տարտանելէն հեռացան, բայց Սելանիկի մէջ անոնց ուժը երթալով կը սուաբանայ, Ռումանիա Դաշնակիցներուն միանալու հակամէտ կը թւի, Դաշնակիցները եթէ Պալքաններու մէջ յաջողութիւն մը ունենան, թերևս Պուլկարիոյ մէջ յեղաշրջութիւն մը յառաջ գայ ի նպաստ անոնց. Սելանիկէն Պոլիս ճամբան աւելի երկար, բայց աւելի դիւրին է (ժէօն-Թիւրքերը ատիկա լաւ գիտեն). Եգիպտոսի, Կովկասի, Հընդկաստանի դէմ յարձակում ընելու տեղ, հիմա իրենց պետութեան գոյութիւնը պաշտպանելու ստիպողականութեան մէջ են նորէն. հասկանալի է, որ Էնվէրի և իրենց պէս խելագարներու վոհմակէն դուրս՝ քիչ շատ խելահաս Թիւրքերը իրօք ուզեն առանձին հաշտութիւն կնքել Դաշնակիցներուն հետ, բայց Դաշնակիցները պիտի հաւանին։ Մօտ է վտանգը մեզի համար։ Եթէ հաւանին, Թիւրքը, որ այնքան վարպետ է՝ բանակցութեանց մէջ՝ կրնայ Սերես նորէն ջուրին երեսը ելնել, գուցէ շատ բան «փրցնել», իր անցեալ դիրքերուն գոյութիւնը կերպ մը ապահովել։ Ցաւանի է, որ եթէ Դաշնակիցները հաւանին առանձին հաշտութիւն մը կնքելու, ատիկա պիտի ընեն՝ իրենց գործը դիւրացնելու, իրենց բոլոր ուժերը Գերմանին դէմ դարձնելու համար, ետքէն Թիւրքին հաշիւը մաքրելը հեշտ նկատելով, բայց մինչև այդ «ետքը», շատ բաներ կրնան անցնիլ, դաշնակիցներուն շահերը բոլորովին նման էին Արևելքի մէջ, Թիւրքը կրնայ նորէն օգտագործել հակերու այդ տարբերութիւնը, «Արևելեան Ինդիր» ըսւած փտախտը նորէն կրնայ ծնանիլ՝ որոշ չափով անլոյծ, առկախ մնալով։ Ինչպիսի խաղաղութեան մշտական [illegible] Անհնար կը թւի որ ռուսը [illegible] պիտի կարգադրութիւն [illegible] Պոլիսը այս պատերազմին մէջ [illegible] ռուսին տւած հակայ զոհողութեանց արդար վարձքը պիտի ըլլայ, և առանձին հաշտութենէն յետոյ՝ Պոլսոյ վերայ ռուսական երազին իրագործումը կրնայ դժուարանալ։ Ֆրանսայի և Անգլիոյ մէջ զեկավար շրջանները ըմբռնած ըլլալու են վերջապէս թէ ինչպիսի վտանգ է Թիւրքը՝ մահմեդական բազմաթիւ հպատակներ ունեցող պետութեանց համար, և պիտի չուզեն հարկաւ այս վտանգը յաւերժացնել։ բայց թէ Անգլիոյ և թէ Ֆրանսայի մէջ դեռ շատերը կան, որ իրենց համակրութիւնը անեղծ պահած են Թիւրքին համար. Թիւրքը, ըստ իրենց՝ գործիքը, զոհը եղաւ Գերմանին. անդլիական կարևոր թերթերը վերջերս այս եղանակը հընչեցնել սկսած են նորէն. Տէյլի Քրոնիքիլ, որ կառավարութեան անպաշտօն օրգանն է գրեթէ, կը գրէ այս օրերս թէ՝ «Թիւրքը դաշնակիցներու թշնամիներուն մէջ ամենէն ապահովականը եղաւ (!), թէ անոր միակ անշնչելի արատը՝ այս պատերազմին մէջ՝ Հայոց դէմ գործած ոճիրն է, բայց այն ոճիրին ալ բուն հեղինակը Գերմանիան է։... Եթէ այս հոսանքը զօրանայ, Թիւրքը կրնայ նորէն քիչ ինքնով ազատիլ։ Արդարութիւնը և քաղաքակրթութեան հիմնական շահերը կը պահանջեն որ Թիւրք բռնապետութիւնը խլուած ջնջւի։ Ասիկա զէնքով միայն կարելի է, ոչ բանակցութեամբ։ Եվ՝ իմ մասին՝ սրտանց կը մաղթեմ որ Էնվէր՝ իր գերմանացի պաշտպաններով՝ պատնէշի վրայ մնայ մինչև վերջնական կործանման ժամը, Թերևս ալ, իրաց բերմամբ՝ այդպէս ըլլայ, որովհետև ուժը անոնց ձեռքն է, Էնվէրի հակառակորդները կորովաւորկ են և անկազմակերպ, անոնց միակ լուրջ ու ազդեցիկ պարագլուխը՝ Իզէտտին ալ ահա կանհետանայ՝ կասկածելի անձնասպանութեամբ մը։ Թիւրք ոյժը պէտք է ջախջախի և Արևելքը ընդ միշտ ազատի անոր աղէտաւոր ու փտեցուցիչ տիրապետութենից։ Եթէ նոյն իսկ կատարւի ինչ որ անցանելի կը նկատեմ, եթէ բանակցութիւնները սկսին Թիւրքին և Դաշնակիցներուն միջև, եթէ Դաշնակիցները հաւանին սանձած Թիւրքիա մը պահպանել, անհրաժեշտ է որ զոնէ Պոլիսը ազատի անկից, Սուլթանը խալիֆա ըլլալէ դադրի, և Թիւրքական Հայաստանը, Կիլիկիան, Սիրիան, Միջագետքը, Արաբիան Թիւրք լուծէն ազատագրւին։ Առանց այդ էական պայմաններուն, այլ կարգ ու խաղաղութիւն անհնար է Արևելքի մէջ, և առանց ատոնց՝ համիսլամական վտանգը կը մնայ միշտ կենդանի։ Ճշմարիտ ու արմատական լուծումը, սակայն, ընջնում է Թիւրք պետութեան, նոյնիսկ մահմեդական աշխարհին իրական շահուն, լուրջ վերանորոգման համար։ Ատոր կարելի է հասնիլ՝ Թիւրքին դէմ Դաշնակից դէնքերու յաղթութեամբ։ Էրզրումի շուտափոյթ առումը ատոր պիտի առաջնորդեն։ Ահա ինչու այդ առումը վճռական նշանակութիւն կրնայ ունենալ ոչ միայն խեղճ ազգին ազգային տեսակէտով, որ բնաւ դեռ կորած չէ դեռ, այլ նոյնիսկ քաղաքակրթութեան բարձրագոյն շահերուն տեսակէտով։

Ա. Զօպանեան

Փարիզ, 4 փետր. 1916

ՄՈՌԱՑԻԱԾՆԵՐԸ

Տօնական նիրատութիւնների ընդհանուր իրարանցումի մէջ ոչ ոք չմիտեց նրանց, խեղճ բrfանայ գերիներին։ Արդեօք ամեն մի անգամ մեզ հարկաւոր է ցնցել գալարումներով, ջղաձգային տեսարաններով. մեզ պէտք են յամառ դիմադրներ, աղերսներ, որպէսզի մի քիչ շարժւենք, մի քիչ զորձենք, մի քիչ ողորմենք։

Ո՞վ պիտի յիշէր Թրքահայ գերիներին. անշուշտ, իրենց զորովագութ մայրերն ու ազիզ քոյրերը, գէթ արցունքով հիւսւած նէյներով։ Բայց ուր են նրանք, բզկտւած, պատռտւած մարդկերպ գազաններից, բռնաբարւած, կուշ եկած գիշատիչների հարեմներում, թէ պարտասած, անօթութեան գալարումների մէջ ընկած, Միջագետքի անապատներում։

Խեղճ հայ գերիներ...

Կան աշխարհումս նրանցից աւելի տանջւող և հոգիպէս տւայտող անհատներ։

Անդին թշնամի, դաւաճան ճանաչւել, իբրև հակառակորդ կոտորւել, տրորւիլ, բնաջինջ լինել, իսկ ասդին էլի թշնամի կողմ համարւիլ, ստորանալ և տանջւել գերութեան շղթաներում...

Ո՛չ, Ցորը անգամ չէր կարողանայ դիմանալ այս օրինակ հոգեկան տանջանքների։

Ահա, ինչ է գրում մի հայ գերի հեռու Սիբիրից.

«... Զուր տարի մ'է կապասենք մեր ազատագրման... բայց մեր ցաւերը անտանելի դարձան, լսելով որ մերոնք մինչև ծծկեր երեխաները անխնայ կոտորեցան ու խողխողեցան...

Եղբայրս, ալ չպիտի ուզեմ երկարել, որովհետև սիրտս չափազանց յուզւած, կարելի է աւելորդ և անյարմար խօսքեր ելնէ գրչէս»։

Ո՛չ, էլ անուշադիր չպէտք է թողնել այդ ամենադժբախտ էակներին։ Որքան որ զանազան տրադիցիոներ Թոյլ չի տան նրանց ազատագրման *), բայց որովհետև նրանց հոգեկան տանջանքները գերմարդկային են, ուստի նոյն իսկ իրբև բացառութիւն, օր առաջ արձակման շնորհը պէտք է վայելեն։ Ազգի միահամուռ ցանկութեան պէտք է ուժեղ կերպով թարգման լինին բոլոր պաշտօնական մարմինները։ Թրքահայ հաւատացեալները հաժուռած են, որ յարատև և պատճառաբանւած դիմումները, ցանկալի արդիւնքը չեն ուշացնի։

Արլ.

ՕՐԻԱՅ ԽՈՀԵՐ

III

(Դեռ. Ցարութիւնեանի յիշատակին)

Հայ կոկորդաւորին՝ լինի նա զինուորական թէ քաղաքացիական պաշտօնեայ, հասարակ պրիստաւ, թէ խաղական պետական խորհրդական, մի չի ճանաչում։ Ամեն տեղ և ամեն պարագայում նրա պատկերը նոյնն է եղել՝ ըստ մեծի մասին քծնող, շոյող, յարմարւող ու ստորաքարշ՝ հզօրների և օտարների առաջ, և ընդհակառակն՝ մեծամիտ, յաւակնոտ ու բռնակալ դէպի իրենից թոյլերը, մանաւանդ դէպի իրենց ազգայինները։ Նա իր անձնական յաջողութիւնը, կարիերան աշխատել է գտնել օտարից էլ օտարամոլ երևալու, ազգայինն արհամարելու, ոտնահարելու, յաճախ նոյնիսկ հալածելու մէջ։ Նա միշտ եղել է իր ազգի խորթ դաւակը, նրա անպէտքը ու վնասակար անդամը։ Մայրենի լեզու, ազգային ձգտումներ, հարազատների ցաւ նրա արհամարական ժպիտն են յարուցել։ Եթէ հայ ժողովուրդը, հայ գաղրցը, հայ ազգային կեանքը ժամանակ առ ժամանակ խոր ցաւ ու վէրք են ստացել, դրանում շատ անդամ մեծ մասնակցութիւն են ունեցել այդ անարժան կոկորդաւորները, որոնք սթափւել միայն այն ժամանակ, երբ վտարւել ու հեռացւել են նրանց կողմից, որոնց շոյել ու քծնել են։

Ազնիւ, մաքուր, շիտակ մարդիկ, որոնք իրենց պաշտօնական պարտքի հետ միասին գիտակցեին նաև իրենց քաղաքական կոչումը հարազատների դէմ—այդ կոկորդաւորների մէջ շատ քիչ են եղել։ Բայց եղել են։

Այդ քիչերից մին էր նոբերս այնքան անժամանակ գերեզման իջած գեներալ Տ. Դ. Ցարութիւնեանը։

Որ նա մի տաղանդաւոր ու փայլուն ռազմիկ էր, դրան ապացոյց են 4 և 3 ատիճանի Գէորգեանի խաչերը և այն պատւանշանները, որոնք այս պատերազմի ընթացքում զարդարել են նրա կուրծքը. որ նա սիրող ու բարի մեծաւոր էր իր ստորադրեալների հաւատ, դրան ապացոյց այն տագնապն ու համակրանքը, որ նա վայելում էր Թերթեան կոզակների և առհասարակ իր պաշտօնակիցների և ընկերների շրջանում. որ նա ներկայ պատերազմի ծնած բացառիկ հերոսներից մին էր, այդ անշուշտ կը վկայէ պատմութիւնը։ Բուկովինայի մայրաքաղաք Չերնովիցի կրկնակի գրաւումների պատիւը միայն նրան է պատկանում. որ նա Մայր-Ռուսաստանի շահերին ամբողջ էութեամբ նուիրւած պաշտօնեայ էր, դրան ապացոյց է նրա զինուորական քաջարի կեանքը։ Բայց որ նա մի ազնիւ, շիտակ ու ազգասէր հայ էր, այս բառի ամենամաքուր մտքով, դա գուցէ շատերը չգիտեն։ Ինձ յայտնի են նրա այդ հազուագիւտ առաքինութիւնը վերկայող մի քանի փաստեր, որոնց հրապարակ բերելը կարևոր, օրինակելի և խրատական եմ համարում։

Գոլիցինեան դժնդակ օրերն էին։ Կովկասահայը ծանր օրեր էր ապրում։ Մի կիրակի Վլադիկաւկազի հայոց եկեղեցում պատարագ էր։ Ներկայ էր նաև Տիգրան Դանիէլեանը, որ այդ ժամանակ դեռ գնդապետ էր։ Պատարագին սպասաւորներից մին նրա կարծիքով երդեցողութեան մէջ կամայականութիւն էր թոյլ տալիս։ Պատարագի վերջում նա մօտեցաւ ինձ բառացի կերպով այս խօսքերով.

— Տէր հայր, ես հայ եմ և սիրում եմ իմ եկեղեցին. չեմ կարող հանդուրժել, որ տեղից վերկացողն իր քմահաճոյքով ապաւաղ նրա երգն ու բովանդակութիւնը։ Նա պիտի ծայ մեր պապերից ժառանգած անարատութեամբ։ Այսօր իմ աղօթքը խանգարւեց։

Գնդապետը հանդստացաւ միայն այն ժամանակ, երբ հաստատեց, թէ ոչ մի կամայականութիւն չի կատարւի։

Մի քանի տարի անցաւ։ Նոյն ռեժիմը դեռ անխախտ էր մանաւանդ որոշ հոսանքի վերաբերմամբ։ Թերթեան չը ջնջեի այդ ժամանակւայ պետը յայտնի տնվատահութիւն էր տածում դէպի մեր գաղութը։ Դարձեալ զինուորական Ցարութիւնեանն էր, որ մի օր ներկայացաւ գեներալին այս խօսքերով.

— Զերդ գերազանցութիւն, ես ռուս զինուորական եմ. բայց միաժամանակ

*) 1912 բալկանեան պատերազմում, դաշնակիցները անմիջապէս արձակում էին հայ գերիներին։ Կարծեմ, անցեալ տարի, նոյնանման վարմունք առաջարկեց Իսալիային, ատաբահպատակ իսալացիների համար։

digitised by A.R.A.R.@

նաև հայ եմ. չեմ թագցնում, որ ես սիրում եմ իմ ազգն ու եկեղեցին, ինձ համար գաղտնիք չէ, որ ձեզնում որոշ անվստահութիւն կայ զէպի տեղական հայ գաղութը։ Թոյլ տուէք ձեզ հաւատացնել, որ դա ճշգրիտ տեսակների վրայ չէ հիմնուած. դրանում դուք կը համոզուէք, եթէ հաճիք լսել գաղութի ներկայացուցիչներին։

Տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ և երկու կողմերի համար էլ շատ բան պարզուեց։ Այսպէս ասաց Տիգրան Դանիէլեանը նաև գեներալի ուսագիրները կրելիս, թերիքեան կողակների դիւրիզիայի պետի պաշտօնում։

Ե. Ֆ. Սարիկեան

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ԳԵՏ. ՀԵՌ. ԴՈՐԾ.)

ԳԵՐ. ՀՐԱՄԱՆԱՏՍԵՐԻ ԾՏԵՐԻՑ

27 փետրուարի

Արեւմտեան ճակատ.— Գերմանական հետախոյզների երկու խումբ, որոնք փորձում էին մօտենալ մեր խրամատներին Օլդենվէյցի և Սուսսէյ գետերի մօտ, ցրուեցան մեր կրակով։ Մեր ծանր արտիլերիան ցրուեց թշնամու մի զօրասիւն, որ շարժւում էր Դիւնկի դիրքերի աջ թեւի շրջանում։ Գերմանացիների արտիլերիան 1½ ժամուայ ընթացքում ռմբակոծում էր Կալկունի կայարանը։ Կոկի աւանի հարաւ-արեւելեան կողմի շրջանում յետ է մղուած թշնամու մի մեծ խումբ, որ փորձում էր մօտենալ մեր խրամատներին։ Սարիպայի միջին հոսանքի շրջանում մեր հետախոյզների և թշնամու պահակի միջև տեղի ունեցած ընդհարումների ժամանակ գերիներ են բռնուած։ Զերնովիցի արեւելեան կողմը մեր արտիլերիան աշխուժութեամբ ռմբակոծեց թշնամու մի թնդանօթախումբ, երբ նա տեղափոխւում էր։ Նկատուած է, որ ռումբերը դիպել են թնդանօթներին և ռումբերի արկղներին։

Կովկասեան ճակատ.— Մեր յառաջխաղացումը շարունակւում է։

28 փետրուարի

Արեւմտեան ճակատ.— Թշնամին ռմբակոծում էր մեր խրամատները մեծ ականներով։ Գալիցիայում Դեսեսրի վրայ մեր հետախոյզները յարձակում գործեցին Լատաչ գիւղի վրայ և, չնայելով ուժեղ կրակին, ներս խուժեցին թշնամու խրամատները։

Սեւ-ծով.— Փետրուարի 25-ին մեր երկու ականակիրը Վառնայի մօտ հետախուզութիւն կատարելիս յարձակւեցան ենթարկուեցին թշնամու սուզանաւերի կողմից. ականակիրներից մէկը, «Էէյտենանտ Գուշչին», պայթեցուեց։ Նաւատիների մի մասին ազատեց միւս ականակիրը։

Կովկասեան ճակատ.— Պարսկաստանում Բաղդադի ուղղութեամբ մենք գրաւեցինք Քերենդ քաղաքը։

ՏԱՀԱԿԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՍԵԻԱՍՏՈՊՈԼ, 27 փետր. — Ռիզէի առման ժամանակ մենք խլել ենք պատերազմական աւար. թնդանօթներ, ռումբեր, ուտեստի մթերքներ, շատ հրացաններ և փամփուշտներ։ Թիւրքերը նահանջ են տուել այնքան արագ, որ ձգել են պաշարակիր սայլերը, վիրաւորներն ու սպանուածները։

ԼՈՆԴՈՆ, 26 փետր.—Միջագետքի բրիտանական զօրքերի հրամանատարը զեկուցանում է. Գենեռալ Էլմերը փետրուարի 24-ին շարունակում էր գործողութիւնները Տիգրիսից 7—8 մղոն հեռաւորութեան վրայ այդ գետի աջ ափին, սակայն ջրի պակասութեան պատճառով ստիպուած էր նահանջ տալ դէպի գետը, նախապէս հեռացնելով բոլոր վիրաւորներին։

ՊԵՏՐՈԳՐԱԴ, 27 փետր. — Այսօր Պետրոգրադ բերեցին Էրզրումի բերդի թիւրքական 9 դրօշակ և բաղինները։ Դիմաւորելու համար երկաթուղու կայարան էին գնացել Պետրոգրադի զինուորական շրջանի պետը և նոյն շրջանի շտաբի պաշտօնեաները։ Կայարանից դրօշակները բաց դրութեամբ Գրէօրգիեւեան մարշի նուագածութեամբ հանդիսաւորապէս տարուեցին Գրէօրգիեւեան գնդի զօրանոցները։

ՍԵԻԱՍՏՈՊՈԼ, 27 փետր.—Հեղինակաւոր աղբիւրից հաղորդում են, որ դեսանտի ափ հանումը Ռիզէի մօտ Սև-ծովի նաւատորմղի կողմից կատարուած է փառաւոր կերպով, գրեթէ առանց որեւէ կորստի։ Մեր զօրքերը խիստ աջող կերպով աջակցում էին Ռիզէի նախալերան բարձունքների վրայ գործած յարձակմանը և քաղաքը գրաւեցին առանց դիմադրութեան։ Տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ և երկու կողմերի համար էլ շատ բան պարզուեց։ Այսպէս ասաց Տիգրան Դանիէլեանը նաև գեներալի ուսագիրները կրելիս, թերիքեան կողակների դիւրիզիայի պետի պաշտօնում։

Ե. Ֆ. Սարիկեան

Թիւրքերը ստիպուած էին նահանջ տալ անագին կորուստներով։

ԹԵՀՐԱՆ, 27 փետր.—Քաղաքումս լուր է պտտում, որ Գերմանիան յուսահատական ճիգեր է թափում բռնութեան բացառիկ միջոցներով պահպանելու իր գրութիւնը Պոլսում և կանգնեցնելու Թիւրքիայի այն ձգտումը, որով վերջինս փորձում է եւրոպական չեզոք պետութիւններից մէկի միջոցով սեպարատ հաշտութիւն ենթել և ազատել երկիրը ռուսական զօրքերի կողմից սպառնացող վերջնական ջարդից։

ԱԹԷՆՔ, 27 փետր.— Անգլիական օդաչուները Զմիւռնիայում Բուսցիկներ են թափել, որոնցով յայտնում են իսլամներին Էրզրումի, Բիթլիսի և միւս քաղաքների անկումը։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

ԹԵՀՐԱՆ, 27 փետր. — Ղումի ազգաբնակութիւնն ու հոգեորականութիւնը զիմեցին Պարսկաստանի ռուսական զօրքի հրամանատարին միջնորդութիւն յարուցանելու համար, որ թագաւոր Կայսրի և Կովկասի Օգստաֆան Փոխարքային յայտնելու անսահման երախտագիտութեան զգացումներն այն հովանաւորութեան համար, որ ցոյց է տալիս ռուսական զօրքի կողմից տեղական բնակիչներին։ Հիմա շնորհիւ ռուս զօրքերի ներկայութեան և կեղեքիչների որջերի ոչնչացումով շրջանի բնակիչների համար սկսում է նոր ժամանակաշրջան։ Հոգեորականութիւնն իր կողմից բարձրագոյն օրհնութիւնն է հրաւիրում տեղական մուսուլմանական սրբութիւններին ուշադիր վերաբերմունք ցոյց տալու զօրքերի վրայ։ Տեղական ժամուլում առաջին անգամը լինելով գնահատական յօդուածներ երեւացին Ռուսաստանի կողմից ազատուած Պարսկաստանում մացող կալտուրայի մասին։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՌԱԶՄԱՐԵՍ

ՊԱՐԻԶ, 26 փետր. — Երեկոյեան պաշտօնական հաղորդագրութիւն։ Արտուայում գերմանացիները Լիլի ճանապարհից դէպի արեւմուտք պայթեցրին մի ական, որի առաջացրած փոսը մենք գրաւեցինք։ Արդէնից մենք արտիլերիական կրակով ռմբակոծում էինք թշնամու մի զօրասիւն, որ դիմում էր դէպի Մոնֆոկոնի անտառը, Մասս գետից դէպի արեւմուտք, ուր ռմբակոծութիւնն ընդհատուեց։ Թշնամին ցերեկւայ ընթացքում կատաղօրէն յարձակւում էր Կորբո անտառի մեր դիրքերի վրայ։ Մի շարք գրոհներ իրար յետեւից վանուեցին թնդանօթային կրակով, նոյնպէս հետեւակազօրքի և գնդացիրների կրակով, որոնք մեծ աւերմունքներ գործեցին թշնամու շարքերում։ Չնայած այն զոհերին, որոնք երբէք չեն հատուցանուիլ, զերմանացիների դրած նպատակին, նրանք վերջին անգամ յարձակւեցին առնուազն մի դիւիզիա կազմով, և այս անգամ աջողեցան գրաւել Կորբո անտառի մի մասը, որ մենք վերադարձրինք փետր. 24-ին։ Մասս գետից դէպի արեւելք թշնամին երկու անգամ յարձակւեց Դուօմոն գիւղից դէպի արեւմուտք գտնուած մեր խրամատների վրայ. սակայն կասեցնելով մեր գնդացիրների խաչաձէ կրակով, նա ոչ մի տեղ չկարողացաւ հասնել մեր զօրաշարքերին։ Վօ գիւղի դէմ պատրաստուած յարձակումը, մեր արտիլերիայի կրակի պատճառով չկարողացաւ ի կատար ածուել։ Հաստատուում է այն տեղեկութիւնը, որ երեկ գերմանացիների կողմից գիւղի և Վօ բերդի մեր խրամատների դէմ ուղղուած հետեւակազօրքի զործողութիւնները նրանց արժել են խոշոր կորուստներ։ Վեօվրում թշնամու ռմբակոծութիւնը, որին մեր ժարակոցներն եռանդուն կերպով պատասխանում էին, աչքի էր ընկնում ուժեղ լարուածութեամբ Էյսկի, Վաուլենչիլի, Վիլլէ-Սու-Բանշանի և Բոնվալի ուղղութիւնների վրայ։ Գերմանացիները լողացող ականներ ձգեցին Մասս գետի ԱԷՐ Սէն-Միէլի մօտ, որոնց յայտնեցանք որսալ նախ քան նրանց օրէէ ֆաս հասցնելը։ Լոտարինգիայում արտիլերիական աւերիչ կրակով մենք օգը հանեցինք թշնամու պաշտպանողական շինութիւնները Ալլեւիլ—Բրեմենիլ ճակատի վրայ։

ՊԱՐԻԶ, 27 փետր.— Ցերեկւայ զօրագրգռութիւն։ Էն գետից դէպի հիւսիս, գերմանացիները՝ Տրուացոկոմի և Բեբրի-օ-Բակի միջև գտնուած մեր դիրքերը մի քանի ժամ ռմբակոծելուց յետոյ, յարձակւեցան Դեբիիւ անտառի մօտ մեր զօրագծերի կազմած բարձունքի վրայ։ Զափազանց տաք կռիւից յետոյ մենք յետ շպրտեցինք թշնամուն այդ անտառի հիւսիս-արեւմտեան անկիւնից և նրա արեւմտեան մասից, որը նա գրաւելու վրայ էր։ Մասսի արեւմտեան ափում գերմանացիները դիշերւայ ընթացքում ուժեղ դրոհ տուին Բեռանկուրից հարաւ-արեւմուտք մեր խրամատների դէմ, որոնք գտնուած են Բեռանկուր-Շանկուժ ճանապարհի երկայնքին։ Անմիջապէս յարձակւելով մենք ամբողջութեամբ վերադարձրինք խրամատային կարեւոր մթացուցիչ կապը, որի մէջ թշնամին աջողել էր մտնել։ Մասսից արեւելք թշնամին զիշերով բազմիցս անաջող կերպով յարձակւեց արտիլերիայով Վօ բերդի մօտ գտնուող աւերուած գիւղի վրայ, որիարեւմտեան մասը գրաւելու համար նրա արած ջանքերն իզուր անցան։ Վօ բերդի լանջերի վրայ մի քանի գրոհներից յետոյ գերմանացիներն աջողեցան մի քիչ առաջանալ բլուրի լանջերի վրայ. սակայն բերդի առաջ քաշուած երկաթաթելերին հասնելու համար նրանց արած ջանքերը խորտակւեցան մեր կրակով։ Լոտարինգիայում մեր արտիլերիական կրակը լուրջ աւերումներ գործեց Արքմենիլի մօտ թշնամու ամրութիւնների մէջ։

ՊԱՐԻԶ, 27 փետր. — Երեկոյեան պաշտօնական հաղորդագրութիւն։ Վերջին լուրերի համաձայն, Դուօմոնից դէպի արեւմուտք թշնամու մեր խրամատների դէմ ուղղուած գրոհները նրան պատճառել են մեծ կորուստ։ Գերմանացիներն երեք անգամ յարձակւեցան մեզ վրայ, ամեն անգամ շորս զօրասիւներով. սակայն [illegible] մեր արտիլերիական [illegible] կրակով, ստիպուեցան նահանջել թողնելով դիակներով ծածկուած կուրի դաշտը։ Այսօր Դուօմոնի շրջանում մեր մի աէրոպլանը ջախջախեց թշնամու «Ֆոկկէր» տիպի մի աէրոպլանը, որը այրուելով ընկաւ թշնամու զօրագծերի վրայ։

ՊԱՐԻԶ, 28 փետր.—Ցերեկւայ պաշտօնական հաղորդագրութիւն։ Էն գետի վրայ ուժեղ և տաք արտիլերիական մենամարտ էր տեղի ունենում Դերոթ անտառի շրջանում և Վիլ օ-Բուայից դէպի հարաւ։ Մասսի ձախ ափում բուական տաք թնդանօթաձգութիւն էր տեղի ունենում Բեռանկուրի շրջանում։ Իսկ աջ ափի վրայ գերմանացիները մի փոքր յարձակում սկսեցին ձեռնառումբերի օգնութեամբ Կարբէ անտառի մօտ (Պուաւրի բարձունք)։ Այդ յարձակումը դիւրաւ վանուեց մեր կողմից։ Շարունակւում է կատաղի ռմբակոծութիւնը Դուօմոն բերդից դէպի արեւելք և Վօդոժ բերդի շրջանում, ուր թշնամին երեք օրից ի վեր ոչ մի փորձ չէ անում յարձակւելու այն բարձունքի վրայ, որի վրայ գտնուում է բերդը։ Վեօվրում ցերեկւայ վերջը, արտիլերիական նախապատրաստութիւնից յետոյ, գերմանացիները աջողեցան գրոհի ժամանակ մեզնից գրաւել մի փոքր խրամատ, որ կից էր Էշգեն ասուող ճանապարհին, Էյսկից հիւսիս։ Լոտարինգիայում պահակների մի քանի սահմանարներ տեղի ունեցան Արքուրից դէպի արեւմուտք։ Մնացած ճակատի վրայ էական ոչինչ չպատահեց։

ՊԱՐԻԶ, 27 փետր.—Հաւասի գործակալութիւնը հաղորդում է. Փետրուարի 27-ի լոյս գիշերւայ ընթացքում գերմանացիները շարունակեցին, ինչպէս և դրա նախօրեակին, կատաղի գրոհների ձեռնարկել Վերդենի շրջանում՝ իրենց գլխաւոր ճիգերն ուղղելով արեւմուտքում Մարառոնի վրայ իշխող սարահարթի և գիւղից արեւելք գտնուող շրջանի դէմ. սակայն մեր կրակը խանգարեց նրանց մօտենալ բերդի լանջերին և նրանք նահանջեցին երկաթաթելերի առաջից։ Փետր. 27-ի ցերեկով թշնամու գործունէութիւնը կարծես թուլացաւ։ Թշնամին շարունակում էր ռմբակոծութիւնը նրուազ լարուածութեամբ. հետեւակազօրքի կռիւներ տեղի չունեցան։ Ժամանակաւոր լռութիւնը բացատրւում է նրանով, որ անհրաժեշտ է լցացնել այն գնդերը, որոնք երեկ, առանձնապէս Դուօմոնի մօտ, սոսկալի կորուստ կրեցին։ Գերմանական կորուստները օրից օր մեծանում են, որ անմեղսահելի զրաւականն է մեր յաղթանակի։

ԲԱԼԿԱՆՆԵՐՈՒՄ

ՍՈՂՈՒՆ, 26 փետր.—Տարաձայնութիւնները թիւրքերի, գերմանացիների միջև աւելի ու աւելի սրւում են։ Թիւրքերը, Ռուսաստանի արագ յառաջխաղացումից վախեցած, ուզում են եւրոպայից այն կողմ ուղղել իրենց բոլոր զօրքերը, իսկ զինակիցները հակառակում են այդ բանին, մատնանշելով, որ իրենց պէտք են թիւրքական զօրքերը Սոլունի վրայ արշաւելու համար։

ՍՈՂՈՒՆ, 26 փետր.—Ստացած տեղեկութիւնների համաձայն, բոլգարական զօրքերը Բերաթ մտնելով առիթ են դարձել մի շարք տրագիքական տեսարանների։ Ցոյների բոլոր խնութիւնն ու տները թալանուած են. բոլգարները թալանում և գազանութիւններ են գործ դնում խաղաղ յոյն բնակչութեան վրայ։ Ահարկուած բնակիչները փախչում են լեռները և ձգում իրենց գոյքերը բաղդի բերմունքին։ Ցոյն միտրոպոլիտին հրամայուած է 24 ժամուայ հեռանալ քաղաքից, հակառակ դէպքում նա կաքսորւի Բոլգարիա։

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ, 26 փետր.—Սոֆիայից հաղորդում են, որ բոլգարական ամբողջ մամուլը քննադատում է Ռումինիայից ստացուող տեղեկութիւնները Բոլգարիայում և ռումինական Դոբրուջայում նկատուող հակառումինական ագիտացիայի մասին։ Բոլգարական լրագիրները ձգտում են ցոյց տալ, որ այդ բոլոր լուրերը հետեւանք են Բոլգարիայի թշնամիների ինտրիգների։ Օպոզիցիային և մեծամասնութեանը պատկանող պատգամաւորները հարցապնդում են մտցնում քաղաքական շրջանները յուզող այդ լուրերի մասին։

Բոլգարական կառավարութիւնը ապացուցանելու համար իր բարեացակամ վերաբերմունքը դէպի Ռումինիան, վռնել է վերաբանալ ռումինական բոլոր դպրոցները Մակեդոնիայում բոլգարների զրաւած շրջաններում։

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ, 27 փետր.—Սոֆիայից [illegible] գրում են, որ զինուորական մինիստրութիւնն որոշել է դրօշի տակ կանչել հայ, հրէայ և ուրիշ ազգութիւնների պատկանող անձերն 20-ից մինչև 46 տարեկան, որոնք գտնուում են Թիւրքիայի, Պարսկաստանի և ուրիշ երկիրների հովանաւորութեան տակ։ Ով չի ցանկանում ենթարկուել այդ պահանջին, պիտի արտաքսւի Բոլգարիայից։

ԱԹԷՆՔ, 27 փետր.—Սոֆիայից հաղորդում են, որ բոլգար կառավարութիւնն արդիւլ է գործածել ֆրանսերէն լեզուն՝ փոխարինելով այդ գերմաներէնով։

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ, 26 փետր.—Սոֆիայից հաղորդում են. Երեկ երեկոյեան 7 ժամ 30 րոպէին տուն վերադառնալիս փողոցում սպանուեց յայտնի Թիւֆէնկճիեւը, Սոֆիայի աւտարո-հունգարական զինուորական կցորդ Լակսի ընկերը, Հանգուցեալը միլիոնատէր էր դարձել շնորհիւ սպեկուլիացիների և թիւրքերից, աւտարիացիներից ու մակեդոնական կազմակերպութիւնից ստացած նպաստներով։ Նա էր նախաձեռնողը Թիւրք բոլգարական դաշնակցութեան։ Մարդասպանը ձերբակալուեց։ Սպանութիւնն անհայտ տպաւորութիւն գործեց՝ լուրջ անկարգութիւններ առաջացնելով կառավարական ու զերմանական շրջաններում։

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ, 27 փետր.—Սոֆիայից հեռագրում են, որ Ռադոսլաւովի կառավարութիւնը՝ ոչնչացնելու նպատակով բոլգարական միակ ռուսասէր Դանեւի կուսակցութիւնը, որ չնայած ամեն տեսակ ճնշումներին, չփոխեց իր զրաւած դիրքը, յարուցեց պետական դաւաճանութեան պրոցես՝ լրտեսութեան մէջ մեղադրելով հրաժարած գնդապետ Զելանօեարովին, Դանեւի կուսակցութեան գլխաւոր քարտուղար Սպիսարեսկուն, Դանեւի անձնական քարտուղար Թրիստօ Սկլեանովին, Վլադիմիր Ցենտովին, որ Սոֆիայի նշանաւոր վաճառականներից է, ինչպէս և առեւտրական նաւատորմիղի երկու դեկավարներին։ Մեղադրական ակտի համաձայն, այդ անձնաւորութիւնները իբր թէ գտնուում են ռուսական վարչութեան ծառայութեան մէջ։ Նրան հայթայթելու համար Սև-ծովի վրայ բոլգարական և թիւրքական արտիլերիայի գտնուած տեղերի յատակագծերը։ Բացի այդ, Սպիսարեսկին ու Սկլեանովը մեղադրւում են նրանում, որ նրանք իբր թէ այցելել են Գոլիս այնտեղ լրտեսութիւն կազմակերպելու համար։ Գործը զինուորական առեւանում պիտի լուի։

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ ԵՒ ՊՈՐՏՈՒԳԱԼԻԱՅԻ ՄԻՋԵՒ

ԿՈՊԵՆՀԱԳԵՆ, 26 փետր.—«Նորդէյչէ-Ալգեմէյնէ Ցայտունգը»-ը հրատարակել է մի հաղորդագրութիւն, որի մէջ ասւում է, թէ պորտուգալական նաւահանգիստներում փետրուարի 14-ին գերմանական նաւերը գրաւելու առթիւ փետրուարի 14-ին պորտ գալական կառավարութեան բողոքի յայտագիր է յանձնուած, որով պահանջւում էր ազատել գերմանական նաւերը։ Պորտուգալական դեսպանը Բերլինում միայն փետրուարի 20-ին էր յանձնել պատասխան յայտագիրը, որով մերժւում էր այդ պահանջը։ Դրանից յետոյ Լիսսաբոնի գերմանական դեսպանին պատիրուած էր պատեղծել յայտարարել պորտուգալական կառավարութեանը։ Այսուհետև գերմանական կառավարութիւնը իրեն պատերազմի դրութեան մէջ է համարում պորտուգալական կառավարութեան հետ։

ԼՈՆԴՈՆ, 27 փետր.—Ամբողջ մամուլն ողջունում է Պորտուգալիան դաշնակիցների հետ ուս-ուսի մէջ պատերազմին մասնակցելու համար յանուն համաշխարհային պատութեան և յիշեցնում է, որ Պորտուգալիան Անգլիայի հաւատարիմ դաշնակիցն էր արդէն աւելի քան 500 տարուց ի վեր։

ԾՈՎԻ ՎՐԱՅ

ԼՈՆԴՈՆ, 26 փետր. — Ծովակալութիւնը հաղորդում է. Հակառականակիր «Բուկեռ» և ականակիր «Ա» ականի զարնուեցին Անգլիայի արեւելեան ծովափին և ընկղմեցին. կորան 44 սպայ և 41 (?) նաւաստի։ Լոյդի տեղեկութիւնների համաձայն, ֆրանսիական քառակայմ «Վիլ-դը-Լաուր» նաւը ընկղմւած է։ Նաւաստիներից ընկղմել են 2 հոգի։

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 27 փետր. — Հաւրի ամերիկեան հիւպատոսը հաղորդագրում է, որ փետ. 25-ին ուսանց նախազգուշացման ընկղմւած նորուէգիական «Սիլիուս» նաւից ազատւած են 7 ամերիկացիներ։ Պետական դեպարտամենտը «Սիլիուսի» վրայ եղած յարձակումը չափազանց լուրջ միջադէպ է համարում և սպասում է մանրամասնների։

ԳԱՂՈՒԹՆԵՐՈՒՄ

ԼՈՆԴՈՆ, 25 փետր.—Հաղորդագրութիւն Արեւելեան Աֆրիկայում տեղի ունեցող ռազմական գործողութիւնների մասին։ Մեր զօրքերը գեն. Սմիտսի հրամանատարութեան տակ արշաւանքի ելան գերմանացիների դէմ Կիլիմանջարոյի շրջանում, Փետր. 23-ին գեն. Սմիտսը գրաւեց Լումայի գետանցքը, աննշան կորուստներ միայն կրելով։ Թշնամու մի քանի հակա-յարձակումներ աջողութեամբ յետ են մղւած։

ԼՈՆԴՈՆ, 26 փետր. — Գեն. Սմիտսից ստացւած պաշտօնական հեռագրում ասւում է. Զալալի գրաւումից յետոյ գեն. Վանդերմերի զօրամասը հասաւ մինչև Տաւետա երեւաց, որ այս կէտը ժամանակ պարպւած էր արդէն թշնամու կողմից։ Փոքրաթիւ գերմանացիներ մի գնդացիրով յանձնեցին գեն. Վերենդերին։ Հիմա մենք զրաւում Տաւետան։ Միաժամանակ առաջ շարժւելով գեն. Տիլէն երեկ սկսեց Սալիտաայի ռմբակոծումը, որի վրայ յետոյ յարձակւեց և գրաւեց։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

ՊԵՏՐՈԳՐԱԴ, 28 փետր —Կառավարիչ սենատին արւած բարձրագոյն ուկազով հրամայւում է արտակարգ պահպանութեան դրութեան մէջ թողնել մինչև 1916 թ-ի սեպտեմբերի 4-ը Կայսրութեան այն բոլոր տեղերը, որոնք չեն գտնուում զինուորական կամ պաշարողական դրութեան մէջ։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

ՆԻՒ-ԵՕՐԿ, 26 փետր. — Կոլումբոս քաղաքից ստացւած հեռագրի համաձայն, Նոր-Մեկսիկա նահանգում այդ քաղաքի վրայ յարձակում գործող և յետոյ ամերիկեան հեծելազօրքի կողմից զրաւուած գեն. Վիլի կոմենդանտի ուսազգեստի կրած կրուստները հաշւում են աւելի քան 100 հոգի սպանուած և 200 վիրաւորուած։ Ամերիկացիների կողմից հաշւում են 16 սպանուած զինուոր ու խաղաղ բնակիչներ։ Ամերիկեան զօրքերն երեկ երեկոյ անցան իրենց սահմանը շարունակական ընդհարումներից յետոյ մեկսիկացիների հետ, որոնք օգնական ոյժեր էին ստացել և արգելում էին ամերիկացիների փոքրաթիւ զօրախմբի առաջխաղացութիւնը։ Հաղորդում են, որ ամերիկեան զօրքերն անցել են Մեկսիկեան տերիտորիայի ներսերը 5 մղոն տարածութեան վրայ։

Վաշինգտոնից ստացւած տեղեկութիւնների համաձայն, Նահանգների կառավարութիւնը լիակատար հաւատնութիւն է յայտնում զնդապետ Սլոկումի գործելակերպին, որ ամերիկեան զօրքեր է ուղարկել Մեկսիկայի սահմանները։ Արժանահաւատ աղբիւրից հաղորդում են, որ կառավարութիւնը գործողութիւնների ազատութիւն է տալու տեղական զինուորական իշխանութիւններին՝ աւազակներին հետապնդելու մտքով։ Դա չպիտի նկատուի իբր միջամտում Մեկսիկայի սահմաններում, այլ պարզապէս իբր հետապնդում աւազակախմբի, որին չի կարող զսպել տեղական կառավարութիւնը։

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 26 փետր. — Ամերիկեան զօրքերին հրամայւած է անցնել Մեկսիկայի սահմանները և պատժել աւազակներին։

ՊԱՐԻԶ, 27 փետր.—Դաշնակցների զինուորական խորհուրդը վաղը կը նստի զլխաւոր բանակատեղում Դ-ֆիքրի նախագահութեամբ։ Համաձայնութեան պատուիրակների ներկայացուցիչները կը լինին՝ Անգլիայից Դուգլաս Հէգը, Իտալիայից գեն. Գոլրօն, Ռուսաստանից գեն. Ժիլինսկին, Բելգիայից գլխաւոր շտաբի կառավարիչն ու Սերբիայից գնդապետ Գաշիչը։

ՄԱՄՈՒԼ

„Закавказ. Рѣчь"-ը խելօք խելօք մտքեր է յայտնում. Գէտք է, ասում է, պակասցնել Անդրկովկասի ազգաբնակութիւնը, տեղափոխելով նրանց մի մասը պետութեան այն վայրերը, որոնք հարուստ են հացով, այսինքն Հիւսիսային Կովկաս, կամ Ռուսաստան։ Թիւրքի կարծիքով դա կը թեթեցնի մեր ծայրագաւառի պարենաւորման գործը։

„Закавк. Рѣчь"-ը, անշուշտ յարմար պիտի համարի տեղափոխել

«Նրանց. ովքեր նոր են ընկել Կովկաս, դեռ չեն տեղաւորւել հիմնովին, և ստիպւած են ապրել հասարակական բարեգործութեամբ և պետական նպաստով։

Այդպէս ուրեմն, ենթադրւում է, որ 200,000 փախստականների նոր դժբաղդութիւնների ենթարկելով և տեղափոխելով Անդրկովկասի 7 միլիոն բնակչութիւնը կապահովի կենսական մթերքներով։

Դժւար է հաւատալ, որ «Зак. Рѣчь»-ը այդ առաջարկը անում է «հինսամ մթերքների խնդիրը» լուծելու համար։ Մենք, թերահաւատներս, կասկածում ենք, որ հայակեր թիւրքը աչքի առաջ ունի ուրիշ խնդիր, որի վրայ կանգ էր առել երկար ամիսներ, հայ փախստականների Կովկաս մտնելուց ի վեր...

Զէզոք ձեւանալու համար, թիւրքը գրում է.

Եթէ հայ փախստականներին Անդրկովկասում թողնելը պետական անհրաժեշտութիւն է (ընդգծ. մերն է. Խմբ.). ապա Անդրկովկասի ազգաբնակութեան նեւազացումը պիտի իրագործւի տեղական, բնիկ ժողովրդի հաշւին։

Մի վայրկեան անհնթեթ ենթադրութիւն անենք, թէ «պետական անհրաժշտութիւն» խօսքը «Зак. Рѣчь»-ի վրա դիտաւորութեամբ չի արտասանւել։ Ինչ կը ասացի «Տեղական բնիկ» ազգաբնակութիւնը պիտի փոխարինել, ասում է։—Շատ լաւ։ Զէ՞ որ բա «Зак. Рѣчь»-ի «բնիկ» են Անդրկովկասում միայն վրացիները և մուսուլմանները։ Մթթէ թիւրքը կուզէր, որ մենք ենթադրէինք, թէ առաջարկւում է վրացիներին և մուսուլմաններին տեղափոխել Ռուսաստան...

Եթէ, յիրաւի, որևէ մէկը պիտի տեղափոխւի, անշուշտ արդարութիւնը պահանջում է հեռացնել նրանց, ովքեր ոչ են տաժել պատերազմից, ովքեր չեն ծանրաբեռնւած անտունանտէր փախստականներին կերակրելու և պահպանելու գործով։ Հայ գիւղացուութիւնը շատ է քաջալերել, նրան չի կարելի նոր զոհաբերութիւններ դատապարտել։ իսկ տեղափոխութիւնը յայտնի է, թէ ինչպիսի աւերումներ է առաջացնում։ Թող բարեհաճեն ասել մի քիչ էլ նրանք, ովքեր ոչ մի փախստական չեն պահել իրենց յարկի տակ և ովքեր նոյն իսկ չեն պատերազմում և արիւն չեն թափում։

Բացի դրանից պարզ է, որ պիտի հեռանան նրանք, ովքեր աւելի մօտ

digitised by A.R.A.R.@

են «հայրով հարուստ» երկիրներին։ Ի՞նչ անել կուզէ, որ Բագվի և Քութայիսի նահանգները աւելի մօտ են Հիւսիսային Կովկասին, քան Երևանի, Գանձակի և Կարսի նահանգները։

«Зак. Рѣчь»-ի համար աննպաստ հանգամանքների պատճառով հենց Թիֆլիսի և Գանձակի նահանգներում էլ երկաթուղայի գծին և առհասարակ լաւ ճանապարհներին աւելի մօտ են այն գաւառները, որտեղ չկան, կամ շատ քիչ կան... հայեր...

Անհանգստացա՞ք։ Լաւ, լաւ, մի վախենաք։ կատակ ենք անում։ Մենք այդպիսի վատ առաջարկներ ոչ արել ենք երբեւիցէ, ոչ էլ կանենք ապագայում։ Մենք այնքան չիմար չենք, որ այդ միջոցով ուզենանք լուծել պարենաւորման հարցը։ Ո՞վ չգիտէ, որ մի անձի հարիւր հազար մարդ տեղափոխելը նոյնքան, կամ աւելի դժուար է, քան թէ իրենց համար հաց բերելը։

Հանգստացէք, և մեզ էլ հանգիստ թողէք մեր ցաւերով։ Կենսամթերքի սակաւութիւնը այդպիսի միջոցներով չի մեղմանայ։ Նրա պատճառները աւելի խոր են։ Եւ, ի հարկէ, մենք հասկանում ենք, որ դուք, ազնուականութեան և բնկութեան ներկայացուցիչներդ հացի բչութեան և ժողովրդի մասին չէ, որ մտածում էք։ Դուք մտածում էք... հայ ազգի բչութեան մասին։ Հանգիստ եղէք, բաւական բչացել է հայ ազգը։ Ձեզ նեղութիւն են տալ նրա մեծաքանակները...

Իսկ եթէ դուք մեզ Ցոյլ կը տաք այդպիսի փարիսեցիական առաջարկներ անել և կոկորդիլոսեան արցունքներ թափել կարիքաւոր ժողովրդի համար, այդ դէպքում մենք առաջ կը մղենք այն կատաբելապէս արդար տեսակէտը, որ պետութեան բոլոր տարածքը հաւասարապէս պիտի տուժեն պատերազմի արհաւիրքներից և հաւասարապէս պիտի տանեն թիկունքի դժուարութիւնները։

Իսկ այդ սկզբունքի կիրառումը, ինչպէս գիտէք, շատ էլ մեզ նպաստաւոր չէ մեզ և մեր բարեկամների համար...

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԹԵՐԹ

Մայրաքաղաքը The New Armenia ամերիկահայ թերթը։ Գեղեցիկ յօդուածներ ու հոդուածներ ունին Էդուար Կիեմկեն (Ցայտնած Հայաստան), Բուրգ Կուկասի (Հայաստան և Ամերիկա), Ուիլիամ Վասսոն (Տառապող Հայաստան), Ջոն Մաթիու (Աղօթք Հայաստանի համար, ոտան.)։ Զետ՝զուած է մի պատկեր Անառոնեանցից (Գաղիա)։ անգլ. թարգմանութեամբ (Արշակ Մահտեսեանի) հեղինակի նկարով։ կայ և մի ոտանաւոր Սիամանթոյից (Մոր Երազը)։ թարգմանութիւն օր. Ալիս Բլաքուէլի։ Հրատարակութիւնը շքեղ է։ Տեղեկութիւնների բաժինը միայն աղքատ է։ Լաւ կը լինէր հակիրճ մի տեսութիւն ազգ. իւրաքանչիւր թերի մէջ Հայաստանի անց ու դարձերի մասին։ Աշխատութիւնները մաղթում մեր ամերիկացի բարեկամներին իրենց այս վեհանձն մարդասիրական ձեռնարկի համար։

ՄԻ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ

(Նամակ խմբագրութեան)

Խնդրում եմ յարգելի խմբագրութեանդ հրատարակել իմ յետագայ տողերը էրզրումի գրաւմանը նուիրած իմ թերթոնի առթիւ։ Նա զետեղուած է «Приазовскій Край»-ի մէջ և ներկայացնում է Հորիզոնի կարծիքով անարժան մի կատակ հայոց հասցէին։

Երբ ես գրում էի իմ ֆելիէտոնը, ինձ ոչ թէ երկու անձի զուգադիպութիւնը երկու անձի զուգադիպութիւնն էր զբաղեցնում է, ես ի նկատի ունէի կան զրոյցն է, ես ի նկատի ունէի սովորական, տարբերական ռուս իմպերիալիստ-քաղաքացիների—բայց վերջինս ոչ միայն յայտարարում եմ, ոչ հայ ազգանունով էլ յայտարարում եմ, ոչ հայ ազգանունով էլ յայտարարում եմ, ոչ հայ ազգանունով էլ

— «Բեզ»-ին հաղորդում են, որ բոլգարական հասարակութեան մէջ վերջին ժամանակս վախի նշաններ են նկատւում, որովհետև Բոլգարիայում անխուսափելի է համարւում դաշնակիցների արշաւանքը Սալոնիկից։

— Լոնդոնից հաղորդում են, որ բոլգարական երկու դիւիզիա, գերմանական շտաբի պահանջմամբ, կենտրոնացած են Դանուբի շրջանում։

— Անգլիական մամուլը մատնանշում է, որ գերմանական մարկի կուրսը վերջին օրերս աւելի ևս ընկել է Նիւ-Յորկում, Կոպենհագենում, Բերնում և Ամստերդամում։

— Գորտուգալական դիւանագիտական շրջաններից հաղորդում են, որ կառավարութեան վճռական քայլը Գերմանիայի վերաբերմամբ համակրութեամբ է ընդունւած երկրի կողմից, որի համակրութիւնը վաղուց դաշնակիցների կողմն էր։ Գորտուգալիան կարող է հաւաքել կէս միլիոնից աւելի զօրք։

—«Բեզ»-ի Թղթակիցը, որ այցելել է Էրզրում, հեռագրում է, որ քաղաքը բիչ է վնասւել։ Բնակչութիւնից մնացել է 24,000 թիւրք և ընդամենը մի քանի հայ արհեստաւոր։ Տներից մեծ մասի վրայ կախւած են սպիտակ դրօշակներ և կան «խաղաղ բնակիչ» մակագրութիւններ։ Շուկան դատարկ է։ Սկսում են բացւել խանութները։ Փողոցներում թափառում են երեխաները, փորփրելով աղբի կոյտերը։ Կարսի դարպասի մօտ գտնւած հրապարակում դարսւած են աւարները—թնդանօթներ, գնդացիներ և ռումբերի արկղներ։ Ռուսների անակնկալ երևալու պատճառով թիւրքերը ժամանակ չէին ունեցել քաղաքն աւերելու։ Բնակչութիւնը թոյլ չէր տւել իշխանութեանը պայթեցնելու Զիթիէ մզկիթը, մինարէն և զինանոցը։

— Գարիզում ստացւած տեղեկութիւնների համաձայն, թիւրքական զօրքերը Զմիւռնիայում մասնակցել են պատերազմի դէմ բնակչութեան սարքած ցոյցերին։ Ապստամբութիւնը ճնշւած է, յուզումը շարունակւում է։

— «Բեզ»-ի Գարիզի Թղթակցի ասելով, գերմանացի գերի սպաները Վերդենի մօտ ցոյց տւած յամառութիւնը բացատրում են նրանով, որ Գերմանիան Վերդենը վերցնելուց յետոյ մտադիր է հաշտութեան առաջարկ անել։ Վերդենը գերմանացիների համար հանդիսանում է իբրև «խուժան դուռ», ինչպէս այդ յայտարարել էր Բետման-Հոլուեգը իր ճառերից մէկում, և գերմանացիները պիտի խուժեն այդ դռնից՝ ինչ գնով ուզում է լինի։

— «Vos. Zeit.»-ը Վերդենի ճակատամարտի առթիւ ասում է. Վախենալու հարկ չկայ։ Առհասարակ մենք չգիտենք պատրաստւում է արդեօք մեր բարձր հրամանատարութիւնը գրոհ տալ Վերդենի վրայ։ Մեր յարձակումների նպատակն է ապահովել հաղորդակցութիւնը Մեցի և Արգոնների միջև, որովհետև այդ հաղորդակցութիւնը շարունակ ենթարկւում էր ֆրանսիական արտիլերիայի ռմբակոծութեան, որը խանգարում էր բանակի և պաշարակիր այրերի կանոնաւոր փոխադրութեան։ Մենք սպասում ենք թշնամու մեծ հակա-յարձակման։ Այդ բանը պիտի լինի և կը լինի։ Թէ որտեղ կը սկսեն ֆրանսիացիներն իրենց հարւածը—կանխագուշակել դժւար է, բայց յամենայն դէպս մենք պատրաստ ենք այդ հարւածն ընդունելու։

— Վերդենի պաշտպան գեներալ Գեռենը պատերազմի սկզբին գնդապետի աստիճան ունէր։ Բոլոր պարգևներն ու աստիճանները նա ստացել է կռւի դաշտերում։ Ցունիսին նրան աջողուեց աջողութիւն ձեռք բերել Արտուայում։ Սեպտեմբերին գեն. Գեռենը Շամպանիում գերմանացիներից խլեց 6 կիլոմետր տարածութիւն և վերցրեց մօտ 20,000 գերի։ Ներկայումս նա ոչ մի վախ չունի Վերդենի տակ տեղի ունեցող ճակատամարտի ելքի վերաբերմամբ։

— «Բեզ»-ի ասելով, գերմանացիները Բելգիայում ծայրայեղ ջանքեր են գործ դնում բելգիացիների միջոցով թելադրել Համաձայնութեան պետութիւններին այն միտքը, թէ անհրաժեշտ է անյապաղ հաշտութիւն կնքել։

— Աւստրո-գերմանացիները չեն ծածկում Վերդենի ճակատամարտի կրիտիկական դրութիւնը։ Եթէ այդ ճակատամարտն անաջող անցնի, գերմանացիները դրանով կը կորցնեն վերջին շանսը պահպանելու հասարակութեան հաւատը պատերազմի փառաւոր վախճանի վերաբերմամբ։

— Գերմանացիները Սերբիայում սկսել են տեղահանել բնակչութիւնը այն սիստեմով, որ գործադրւեց Թիւրքիայում հայերի վերաբերմամբ։

— Բուխարեստից հաղորդում են, որ Էրզրումի անկումից յետոյ Բոլգարիայում բնակչութիւնը եռանդով գնում է ռուսական դրամները, որով ռուբլու կուրսը բարձրացել է այնտեղ։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 27 փետրուարի

Հայ Օբլորդաց Կոմիտէի վարչութիւնը շնորհակալութիւն է յայտնում բոլոր այն անձանց, որոնք ամեն կերպ աջակցում էին երեկոյթի կազմակերպման գործին, որը սակայն ինչ-ինչ պատճառներով չկայացաւ։

Վարչութիւն

Խմբագիր՝

Ս. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

«ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԲԻՒՐՈ»-Ի ԿՈՂՄԻՑ

ՓՆՏՐՈՒՄ ԵՆ

1. **Կարկատ** Թացու գիւղից Սարգիս Բաղդասարեան, 40 տարու, իր տղաներով — Արմենակ և Բաղդասար, գաղթին անցել են Գարակասան։ Խնդրում ենք տեղեկացնել՝ Գրիգոր, Նահապետ Մաշիկեան։

2. **Գաւաշ** Մոխրաբերդ գիւղից Մկրտիչ Բէկօեան, 15 տարի է որ Նիւ-Յորքումն է եղել։ Մի քանի ամիս է, որ լուր չկայ։ Փընտրողը՝ Գեորգ Մանտ. Մուրադեան։ Ցայտնել՝ Երևան, Կամարլու. Լևոն Բարայեանց, յանձնել են։

3. **Կարմկան** Կանջառացի Մանուկ Յովհաննէսեան, փնտրում է իր կինը—Գոհար, եղբայրը—Գէորգ և սրա տղան—Յովսեփ, քոյրեր—Սալամ և Զեռոյ, հօրեղբայր և օրեղբօր տղայ—Աւետիս և Վարդան։

4. **Հէրէպատ** Մկրտիչ Ներսիսեան, վերջին տարիներն եղել է Թարկով։ Իր թէ՝ գերուել է կամաւոր, բայց ոչ խուժերին մէջ, յայտնի չէ։ Փնտրողը նրա հայրն է—Ներսէս Մկրտչեան։ Հասցէն. Զալալ-Օղլի, Սարգիս Խանդեան, յանձնել են։

5. **Կարմկան** Փրխուս գիւղից, Շահէն Մարգարեան և իր—կինը—Նուպար, Կումաշ Գէորգեան Շարիւր Մանուկեան և իր տղան ու աղջիկը—Արամ ու Վարդեր, Աղասնի Գէորգեան, Ցարութիւն Վարդանեան։ Փնտրողը՝ Յակոբ Մարգարեան։ Հասցէն. Գրիւռ—Վանք, № 5.

6. **Վան** Բուռնագի փողոցից, Արամ Մելիքեանը փնտրում է իր մայրն ու քոյրերը—Զմրուխտ, Զարուհի և Տիգրանուհի, որոնք գաղթին կորսուել են Թզդիրում։ Ցայտնել՝ Կոկլեակի, № 33, են։ 226 1—1

ՀԱՐԿԱՒՈՐ ԵՆ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐ

Դիմել՝ Լորիս-Մելիքեան փողոց, № 1։
236 1—1

ՄԱՐԴ!

ԴՈՒ ՓԱՌՔ ԵՍ ՈՐՈՆՈՒՄ, ԲԱՅՑ ՉԵՍ ՀԱՍՆՈՒՄ ՆՐԱՆ.

Մէկը՝ առանց կոպէկի մեծ գործ է սկսում և առաջ գնում. միւսը նախանձում է նրան, իր ծննդեան օրն ու ժամը անիծում, ճակատագրից գանգատւում։ Այն ինչ՝ բաղդը, ճակատագիրը դեր չունեն այդտեղ։

Շատերը կան, որ դեռ չեն ըմբռնում իրենց անաջողութիւնների իսկական պատճառները, չգիտեն, որ դրանք թաղուած են քայքայւած օրգանիզմի և ջղային հիւանդութիւնների մէջ։ Ջղային հիւանդութիւնը գլխաւորապէս առաջ է գալիս գլխի ուղեղի և ողնաշարի անկանոնութիւնից և հիւթի ու ֆոսֆորի շատ կորցնելուց։

Ջղային հիւանդութիւնները զանազան տեսակի են. օր. գլխացաւ, ցընցումներ, մէջքի, ողնաշարի, երեսի, կոկորդի, ոտքի, ձեռքի ոսկորների ցաւ, անքնութիւն, ծանր երազներ, երբեմն աչքերի խաւարում, դող անհանգստութիւն, օրգանական թուլութիւն, մոռացկոտութիւն, վախ, երբեցողութիւն, բարկացկոտութիւն նիհարութիւն և այլն։

Դրանց բուժելու երկու ճանապարհ կայ. 1) Անպայման հանգստութիւն, մտաւոր և ֆիզիկական աշխատանքներից առ ժամանակ խուսափել,—մի բան, որ դժւար է ներկայ ջղային դարում, երբ ամեն վայրկեան ցնցող դէպքերն են յաջորդում միմեանց։

Մնում է երկրորդ միջոցը՝ սննդարար հիւթեր ընդունելը։ Իսկ այժմ ամենալաւ հիւթը ՖՈՍՖՈՐՆ է։

Գարիզի յայտնի բժիշկ Գէլին երկար աշխատանքից և փորձերից յետոյ աջողւել է պատրաստել մի կեղը, որը պարունակում է իր մէջ մեծ քանակութեամբ ֆոսֆոր. այդ դեղը կոչւում է Սոմիուլոլ, որը վերականգնում է կորցրած երիտասարդութիւնը, առողջութիւնը և ընդհանուր ջղային-թիւնը և թուլութիւնը. տատասհանի և Ռուսաստանի յայտնի պրոֆեսորները, բժիշկները և հիւանդները տւել են իրենց գովասանքը և շնորհակալութիւնը և այժմ զանազան սանատորիաներում և հիւանդանոցներում բժշկում են հիւանդներին Գարիզի յայտնի բժիշկ Գէլեի հանճարեղ դեղով՝ Սոմիուլոլով... Ահա ինչ են գրում Սոմիուլոլի բժշկութեան մասին բժիշկները.

Ցարգելի բժիշկ Ուրախութեամբ յայտնում եմ, որ Սոմիուլոլ պրեպարատը տալիս է գարմանալի արդիւնք։ Սոմիուլոլ պրեպարատը հանճարեղ գիւտ է։ Նա ընդունելու համար շատ գեղեցիկ կերպով բաժանւած է և ամբողջ սրտով աջողութիւն եմ ցանկանում նրանց։

Իմ հիւանդների սեռական ջղայնութեան ամենածանր դէպքերը ես բուժում եմ Սոմիուլոլով։ Հիւանդութեան թեթև դէպքերում Սոմիուլոլի ազդեցութիւնը նկատւում է 2—3 շաբաթից յետոյ, իսկ ջղային հիւանդութիւնների դժւար դէպքերում՝ 3—4 շաբաթից յետոյ։

Աչքի առաջ ունենալով պրեպարատի կատարելագործութիւնը մի քանի դէպքերում, ես այն յանձնարարել եմ հիւանդին նոյն իսկ ոչ 'րա ներկայութեամբ, ցոյց տալով 'րան դեղատոմսից օգտւելու հեշտ ձը։

Սեռական անկարողութեամբ բռնւած հիւանդները Սոմիուլոլով աջողութեամբ կարող են օգտւել առանց բժշկի դեղատոմսի, որ առանձնապէս ձեռնտու է, աչքի առաջ ունենալով այն կեղծ ամօթխածութիւնը, որ ըզգում են հիւանդները։

Սեղմում եմ Ձեր ձեռը՝ պրոֆ. Մ. Լեղուար։

Իսկական Սոմիուլոլը պատրաստւում է Ֆրանսիայում (Գարիզում), ամեն մի արկղն ունի գործարանի դրոշմը՝ Institut „Dr Calvet Paris". մի տուփը բաւական է, որ դուք լիակատար հրաշալի գործողութիւնը և դուք կը զգաք ձեր ուզած եռանդը եւ առողջութիւնը։ դեղերի հետ ուղարկւում է բոլոր եւրոպական և Ռուսաստանի պրոֆեսորների, բժիշկների, հիւանդների գովասանքները և շնորհակալական նամակները։

Գաւէրները, փոդը և նամակները ուղարկել 1) Тифлисское отдѣленіе Института доктора Кальве. Тифлисъ. Эриванск. площ. Пушкинская, 3, верхній этажъ, отд. 9/2 (Խնդրեմ հաւաքէն գրել լրիւ, ինչպէս որ ռուերէն գրւած է)։ Մէկ տուփն արժէ 7 ռուբ., ճանապարհածախսով և վերադիր վճարով, 50 կոպ. աւելի արժէ։ Ով ուղարկի 7 ռ. փոդը առաջուց լիովին, ճանապարհածախս չի վճարում, իսկ 4 տուփն արժէ 25 ռ.։

Վերադիր վճարով ուղարկում է միայն 2 ռ. 50 կ. կանխավճար ստանալուց յետոյ։ 884 0—11

ՀԱՐԿԱՒՈՐ Է ԿԱԹՆԱՏԱՆ ՀԱՄԱՐ

երկու ծառայող։ Դիմել Հալաբար, Կախեթինսկայա պլոշչ., № 1 շինութեան մէջ գտնւած, «Кондитерская»-ում, Ե. Մուքաֆեանին։ 225 2—1

ԶԻԼԲԵՐՇԱՑ-ՇԱՊԵԼՆԻԿՈՎԱՅԻ

Նիխատեարնայա փողոց, № 7. Բա-Մանդի դիմաց, Վորոնցովի տրամի մօտ։ Ընդունում են մասնագէտ բժիշկները, առաւ. 9. 8-ից—երեկ. 8 ժամը։ Կարելի է բժշկել քա ցանկութեան առանց բnr-մասիցայի և ատամները հանել առանց ցաւի, թմրեցուցիչ դեղերի ներդործութեամբ։

Առաջնորդաւորանն ունի արհեստանոց, որտեղ ընդունւում են պատուէրներ ամեն տեսակի արհեստականատամ. համար. պատուէրները եմա տարւում են շուտ։ Արհեստական ատամներ սկսած 1 ռ. 50 կոպէկից և վեր։
34 25—6

ԱՅԳԵԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ԵՂԲ. ԱԻՍԱՐԿԻՍՈՎՆԵՐԻ

բաց է թողնում պտղատու ծառեր արտասահմանեան, ռուսական և տեղական ամենալաւ տեսակների չափաւոր գներով։ Կատալոգը ձրի։ Ст. Скра, 212 Зак. ж. д. 5—4

Նորաբաց մասնաւոր դպրոց երկու սեռի երեխաների համար

Ե. Ս. ԳՈՒԴԿՈՎԱՅԻ

սկսած է ընդունելութիւն բոլոր դասարանների համար. կարելի է դրւել 9—2 ժ. և 4—7, Գրիբոյեդովսկի փ. № 4։ Այնտեղ նաև պատրաստում են ճաշերից յետոյ աշակերտների միջնակ. դպրոցների համար լեզուներով հանդերձ։ Վճար մինչև V դաս. 10 ռ., V դաս. 15 ռ., VI դաս. 20 ռ. և VII դաս. 25 ռ. ամսական։ 189 5—5

Քաղաքից հեռանալու պատճառով վաճառւում է

ՄԱՆՐԱՎԱՃԱՌԻ խանութ

ապրանքով, կահ - կարասիքով և այլ անհրաժեշտ իրերով. (Белинская ул. д. № 13). 229 2—2

802 40—36

ՀԱՐԿԱՒՈՐ ԵՆ ԲԱՆԻՈՐՈՒՀԻՆԵՐ „ԿՈՄԷՏԱ" ԸՆԿ.

Ծխախոտի գործարանի համար։

Հասցէն՝ Тифлисъ, Табачн. фабрика Т-во «Комета», Авчальская пл. № 8.
219 3—3

Միակ հրատարակ. ամենաընտիր թարգմանութիւն՝ յառաջաբանով.

✦ ԿԱՐԱ-ԴԱՐԻԻՇԻ ✦

СТАРЫЕ БОГИ

Л. Шанта.

227 Գահեսը՝ Թիֆլիս, գրախ. «Գուտաենբերգ», 75 կ։ 1—1

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ

ՀԻՒԾԻԱԾՆԵՐԻՆ ԵՒ ԹՈՑԼԵՐԻՆ

Եթէ դուք հիւանդ էք, տառապում էք որևէ քրոնիքական հիւանդութեամբ Եթէ դուք հիւծւած էք, վատոյժ, ջղային, սակաւարիւն էք, եթէ ձեր օրգանիզմը թունաւորւած է ազիքային թոյնով, եթէ ձեր օրգանիզմի մէջ խուսափել է միջային թթուտ, և տառապում էք գլխացաւերով, յօդային ռեւմատիզմով, ողնուղեղի չորութեամբ, ստամոքսի կատարրով, գեմորրոյով, սեռային անուժութեամբ, քրոնիքական և սուր տրիպերով, այդ դէպքում կարդացէք այս յօդւածը և դիմէք մեզ։ Իսկ եթէ դուք նոյն իսկ չէք տառապում վերոյիշեալ հիւանդութիւններով. այնուամենայնիւ ուշադրութեամբ կարդացէք յօդուտ ձեր հարազատների մերձաւորների և ծանօթների։ Շատ շատերը կան, որոնք հնարաւորութիւն չունեն կարդալու այս յօդւածը, այդ պատճառով էլ չգիտեն ինչով և ինչ եղանակով ազատւեն ծանր հիւանդութիւններից. իսկ դուք արդէն կարդալով այս յօդւածը կարող էք մանրամասն բացատրել, իսկ նրանք էլ օգտւելով ձեր խորհրդից և բժշկելով իրենց հիւանդութիւնը, յաւիտեան շնորհապարտ կը լինեն ձեզ։ Իսկ ինչու այդ բանը չանէք դուք, չէ որ դուք ինտելիգենտ մարդ էք. չէ՞ որ դուք պատրաստ էք բարիք անել բոլորի համար, ուրեմն կանգ մի առէք ոչ մի բանի առաջ, որովհետև միայն բարիքով կարելի է չարիքի առաջն առել, և կեանքի հիմքն էլ բարիքը պէտք է լինի։

20-րդ դարի սկիզբը յայտնի դարձաւ բազմաթիւ գիւտերով և նորութիւններով։ Գիտութիւնը այդ կարճ ժամանակամիջոցում մի տասը տարւայ ընթացքում շատ աւելի բան արեց, քան անցեալ դարերում։

Բժշկականութիւնն էլ, այսինքն հիւանդութիւնները բուժող՝ գիտութիւնն էլ իր պատւաւոր տեղը՝ բռնեց մարդկային հանճարի թիւնամի բնութեան հետ ունեցած յաղթական պայքարի մէջ։

Մենք կարիք ենք համարում հասարակութեան ուշադրութիւնը հրաւիրելու ամենաշատ տարածւած հիւանդութիւնների մասին եղած տեղեկութիւնների վրայ, և ցոյց տալ ամենալաւ և ամենանոր միջոցները նրանցից բուժւելու համար։

Տանջալի և ժահրաբեր հիւանդութիւնների քանակը բազմաթիւ է. Նրանց նկարագրութեան համար հատորներ են հարկաւոր։ Այդ իսկ պատճառով մենք ամենից շատ կանգ կառնենք այն ամենատարածւած հիւանդութիւնների վրայ, որոնցից մարդիկ ամենից շատ են տառապում։

Միլիոնաւոր մարդիկ, որոնք զանազան հիւանդութիւններ ունին, մի կողմից անտեղեակ լինելով թէ ինչով և ինչպէս պիտի բժշկեն, միւս կողմից զուրկ լինելով նիւթական կարողութիւնից, իսկ յաճախ էլ, կեղծ ամօթի պատճառով բժշկին չդիմելով, թողնում են հիւանդութիւնը առանց բուժելու այնքան ժամանակ, որ բուժումը դառնում է արդէն չափազանց դժւար, և նոյնիսկ անկարելի։ Բացի վերոյիշեալ պատճառներից, ապաքինմանը արգելք են հանդիսանում յաճախ զուտ տեղական պայմանները,—բազմաթիւ մարդիկ ապրելով խուլ անկիւններում, հնարաւորութիւն չունին դիմելու խորհրդով բժշկի, վերջինիս բացակայութեան պատճառով։

Յաճախ պատահում է, որ հիւանդը բժշկում է իր հիւանդութիւնից, բայց վերջնականապէս չի ազատւում նրանից, այլ միայն բժշկում է նրա արտաքին նշանները։ Այդ ժամանակ հիւանդութիւնը, թաքնւելով հիւանդի օրգանիզմի մէջ, ընդունում է քրոնիքական ընոյթ, առաջացնում է բարդ հետևանքներ և վտանգում է հիւանդի կեանքը։

Եւ ահա բազմաթիւ հիւանդների այս ծանր դրութեանը օգնութեան գալու համար Միջազգային մեդիկո-ֆարմացեւտիկ Դէպոի հիմնադիրները աշխատում են այնպիսի պրեպարատներ ձեռք բերել, որը հիւանդներին միջոց տար առանց շատ ժամանակ և փող վատնելու, բժշկւել հենց տանը օգտւելով աւելի արմատական միջոցներով, որպիսիք գոյութիւն ունին բժշկականութեան մէջ ներկայումս։

Բոլոր նորքն յիշւած միջոցները ներկայանում են եւրոպական գիտնականների բազմամեայ և անդուլ աշխատանքի արդիւնքը, իսկ նրանց ներգործութիւնը ստուգել են բազմաթիւ լաբորատորիաների փորձերով և կլինիկական դիտողութիւններով աշխարհին ամենայայտնի գիտնականները, պրոֆեսորները և բժիշկները։

Ցոյս ունինք, որ տպագրելով ներկայ յօդւածը, մենք մեծ ծառայութիւն արած կը լինենք շատ և շատ տառապող հիւանդների. և հենց միայն այդ հանգամանքը անփոխարինելի վարձատրութիւն կը լինի մեր աշխատանքների համար։

Խորին յարգանք

Միջազգային Մեդիկո-Ֆարմացեւտային Դեպո.

Ամենալաւ ստուգւած և փորձւած միջոցները կարելի է ընդունել առանց բժիշկների դեղատոմսերի, որովհետև ներքն թոյլատրւած են բժշկական խորհրդի կողմից, կլինիկական քննութեան, գիտական ստուգման և հաւանութեան են ենթարկւած բազմաթիւ պրոֆեսորների, բժիշկների և հիւանդների կողմից։

1) Քրոնիքական տրիպերից բժշկելու համար, ինչքան էլ որ դուք տառապած լինէք, արմատապէս բուժելու համար 25 օրւայ ընթացքում, արժէ 16 ռուբլի։

2) Սուր տրիպերից բժշկելու համար ամբողջ կուրսը արժէ 12 ռ. 50 կ.։

3) Ներաստինիա, սեռական անուժութիւն, ուժերի թուլութիւն, հիւծումն, սակաւարիւնութիւն, և ժամանակից առաջ զառամութիւն, ապաքինման ամբողջ կուրսը, 2—3 տուփը արժէ 9 ռ. 75 կոպ.։

4) Գեմորոյի բուժումը, ինչ ձևի ուզում է լինի, ամբողջ կուրսը, 2—3 տուփը արժէ 5 ռ. 35 կոպ.։

5) Փորկապութիւն, ստամոքսի, աղիքների կատարը, մաղանթաղանթի բորբոքումը բուժելու համար կուրսը, 1—2 տուփը, արժէ 4 ռ. 30 կոպ.։

6) Ռեմատիզմ, պոդագրա, յօդացաւութիւն, երիկամունքների, լեարդի, միզափամփուշտի հիւանդութիւններ, շաքարախտ բուժելու համար, ամբողջ կուրսը 3—4 տուփ արժէ 4 ռ. 85 կոպ.։

7) Շատ շատերը տրիպերի հիւանդութեան հետևանքով տառապում են սեռային գործարանների անկանոնութեամբ, զգում են բոր, միզելու ժամանակ ծակոց միզափամփուշտի ցաւ, և այլն, բժշկելու կուրսը արժէ 6 ռ. 50 կոպ.։

8) Թոքերի հիւանդութեան, շնչառութեան գործարանների քայքայման, հիւծախտի, բրոնխիտի բուժումը արժէ 5 ռուբ.։

Նպատակ ունենալով վերոյիշեալ պրեպարատները տարածել, մենք շահագրգռւած ենք, որ հասարակութիւնը օգուտ միայն թարմ և իսկական միջոցներից, և կարողանայ ուղղամտօրէն դատել նրանց ներգործութեան մասին։

Ահա ինչու գնորդը աւելի շահւած կը լինի, եթէ անմիջապէս մեզ դիմի, որովհետև միայն մեզ մօտ կարող է գտնել թարմ և չկեղծւած պրեպարատ։

Բոլոր պատուէրները, որոնք մեզ են ուղղւած, կատարւում են անմիջապէս նոյն օրը պոստով։ Որոնք դրամը սկզբից կուղարկեն, ճանապարհածախս չեն վճարի. վերադիր վճարով ուղարկւում է միմիայն, երբ կըտացուի կանխավճար 3 ռուբլի, կարելի է և պատաղին մարկաներով պատուիրած նամակի մէջ։

Առանց կանխավճարի պատուէրները կը մնան անկատար։ Հասցէագրել՝ Интернац. Медико-Фармацевтическое Депо, Тифлисъ, Эриванская пл., Пушкинская, № 3, отд. ор. 3. Հեռագրի հասցէն՝ Тифлисъ—Фармацевтикъ.
881 20—15

ԻՍԿԱԿԱՆ ԴԵՂԱՀԱՏԵՐ „ԿԱՏԱՀԵՄՕ"

ԿՈՒԻ ԿԵՂԾԻՔԻ ԴԷՄ.

Այս միակ արմատական միջոցն է փորկապութեան, ստամոքսի կատարրի, գեմորրոյի և այլոց դէմ։

ԶԳՈՒՇԱՑԷՔ! Արդէն շուկայում երևացել են կեղծւած դեղահատեր «Կատահեմօ»։ Կեղծիքներից և վատյատկութիւններ պարունակող՝ նմանողութիւններից խուսափելու համար, պահանջեցէք անպայման «Կատահեմօ» դեղահատեր կարմիր բանդերոլով և հետևեալ վերտառութեամբ «Интернаціональное Медико-Фармацевтическое Депо». առանց այս բանդերոլի, բոլոր դեղահատերը կեղծւած են։

Եթէ դեղատներում և կամ պահեստներում չէք գտնի իսկական «Կատահեմօ» դեղահատեր, խնդրում ենք ուղղակի դիմել անմիջապէս գլխաւոր պահեստին «Лабораторія М. Деламуре, Тифлисъ, Эриванская площ. Пушкинская № 3. 897 12—10

Տպարակաւն «Լոյս» Ընկ.

Дозв. воен. ценз.

Типографія „МАМУЛЪ", Лорисъ-Меликовская ул. № 22.

digitised by A.R.A.R.@